

Pròleg

JOSEP M. PANAREDA

Quants esdeveniments, realitats i idees es poden explicar i escriure sobre el Montseny! No pararíem mai. És un conte de mai acabar.

Al Montseny hi ha gairebé de tot. I si un corcó s'atreveix a comprometre'ns dient que no hi ha mar, només cal respondre-li que des dels cims es veu el mar pel damunt d'Arenys de Mar i de Blanes; i encara es pot anar més enllà, els dies clars s'esguarden les muntanyes de la serra de Tramuntana de Mallorca des de molts punts del Montseny.

Els textos dels 33 volums de *Monografies del Montseny*, editats per l'associació *Amics del Montseny* de Viladrau, són una bona mostra de la diversitat de paisatges, d'episodis de tota mena, de restes de cultures passades i de fenòmens naturals que ens condicionen en tot moment.

El Montseny abasta uns 500 km² i s'enlaira fins els 1.705 metres d'altitud. Hi ha un predomini de rocam silici, com les pissarres, els esquits i els granits, però els materials calcaris ocupen una bona superfície, sobretot cap al Congost; hi ha clapes de marbre a Gualba, que han estat molt explotades. Hi ha roques blanques, grises, vermelles i negres; també n'hi ha de brillants i mats, i de toves i dures.

El clima és ben divers, amb cims ventosos, freds i sovint coberts de neu l'hivern. Plou força arreu, sobretot a les parts altes, que sovint són cobertes de boira, en especial els migdies d'estiu. Aquest fet explica el per què s'hi ha establert una fageda extensa i boscos d'avets, les avetedes.

La diversitat montsenyenca és oferta sobretot per la vegetació variada i contrastada. Els vessants superiors són colonitzats per fagedes i els mitjans i inferiors per alzinars, el bosc més extens, interromput pels boscos de ribera, vernedes, salzedes, pollancredes i freixenedes, que sobreviuen vora l'aigua. La vegetació natural ha estat molt transformada al ser rompuda per a conreus i pastures, sistemes més rendibles pels humans. Però l'abandó de les darreres dècades ha donat lloc a la formació d'un paisatge vegetal en mosaic, on els boscos es barregen amb matollars, herbeis i alguns camps. Damunt dels rocams sense terra fèril hi ha una vegetació específica i original, amb plantes capaces de subsistir en ambients extremadament secs i il·luminats.

La fauna, diversa per raons naturals, encara s'ha enriquit més a causa dels canvis en el bosc i de les activitats humanes.

El resultat, el veiem cada dia qui tenim la sort de viure-hi o de residir-hi ben a prop: un paisatge en mosaic, divers, ple de testimonis de vida passada i canviant permanentment. Mai acabarem d'explicar-ho del tot, malgrat fóssim milers qui ens dediquéssim a estudiar-lo, explicar-lo i a escriure.

Monografies del Montseny ha anat fent, durant 33 anys, la seva aportació petita però constant, variada i segons els coneixements i les dèries dels escriptors voluntaris que generosament aporten experiència i saber.

En el volum 33 (2018) 10 autors donen testimoni de la diversitat glossada.

En Carles Albesa, economista i coneixedor de la història de l'excursionista, ens recorda la missa anual en sufragi dels excursionistes morts a muntanya. Algunes se celebraren a l'ermita de Sant Marçal del Montseny. Fa ressenya dels recordatoris amb gravats d'Antoni Gelabert i comenta els textos inclosos, escrits per poetes reconeguts com Clementina Arderiu i Pere Ribot, o per excursionistes lletraferits.

Carola Duran, filòloga i especialista en cultura catalana de finals del segle XIX, explica una excursió al Montseny, que tingué lloc el setembre de 1879, sota el guiatge d'Artur Osona, el qual acabava de publicar l'opuscle *Excursió a la montanya de Monseny per un propietari de la vila de Breda*. L'objectiu era conèixer i fotografiar les meravelles del Montseny i comparar les altituds dels pics més enlairats. Té un interès especial la situació de l'excursió en el context cultural de Catalunya i les peripècies dels excursionistes visitant el massís amb mentalitat de Barcelona. El vent, el fred i la manca d'instal·lacions per a descansar i avituallar-se els feu molt dura la travessa entre Breda i Viladrau.

Oscar Farrerons, arquitecte, i Adrià Corella, fotògraf, ens ofereixen una exposició detallada de les fonts de Breda, com patrimoni històric, cultural i natural. L'exposició segueix la tònica de l'article editat en l'anterior *Monografies del Montseny* sobre les fonts de l'entorn de Viladrau.

Jaume Oliver, bon coneixedor de la història del Montseny, comenta el testament d'Ermetruit d'Aiguafreda, vídua de l'Aloer Odesind, del 1029. Es tracta del domini comtal entorn de la Roca d'Alarit, a la Calma, entre el Cafè i Collformic.

Josep Pagès i Rovira s'ha especialitzat en l'arquitectura romànica religiosa de Catalunya. Ara ens ofereix la tercera part de l'exposició del romànic pels voltants del Montseny a través d'itineraris. En aquest volum fa un recorregut pel romànic del cantó llevantí del massís, a la comarca de la Selva.

Josep M. Panareda, geògraf, i Josep Masnou, pagès i interessat per la botànica i per la recerca de la història, presenten el resultat d'un estudi sobre el paisatge de l'entorn del Cafè de la Calma. Insisteixen en la importància de l'activitat humana en la formació del paisatge, i que aquest evoluciona permanentment tant per factors naturals com humans.

Antoni Pladevall i Font, historiador i fundador i animador entusiasta de les *Monografies del Montseny*, ens regala notícies històriques sobre Sant Segimon, el gran monestir montsenyenc del sector d'Osona i de la Selva. Les dades exposades, algunes ben sucoses, provenen d'un llibre manuscrit que va redactar entre el 1878 i 1893 Mn. Francesc Coromina, rector de Viladrau.

Joan Portals Martí és un advocat amb una gran afició a la història. Ha escrits llibres i articles sobre diferents aspectes històrics de l'entorn del Montseny, alguns publicats a *Monografies del Montseny*. Ara ens presenta en Francesc de Febrer i d'Armenteres, un home polifacètic, un advocat que exercí de fiscal i jutge. Era un gran amant de la cultura i es dedicà a l'arqueologia, a les antiguitats i a la numismàtica. I com a poeta escriví *Anada a Matagalls*, obra que es comenta en aquest volum.